

ЛІТЕРАТУРА

1. Желуденко М. О. Цінності освіти і виховання у педагогічних системах Німеччини та України : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Желуденко Марина Олександрівна. – К., 2006. – 223 с.
2. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учеб. для студ. пед. вузов / [под ред. В. А. Слостенина]. – М. : Академия, 1999. – 184 с.
3. Ecarius J. Familienerziehung im historischen Wandel. Eine gualitative Studie über Erziehung und Erziehungserfahrungen von drei Generationen. – Opladen : Lecke + Budrich, 2002. – 288 s.
4. Emmerling Th. Karriere mit dem Kind? Kinderbetreuung in Deutschland. – Düsseldorf : Zebulon – Verlag, 1994. – 226 s.
5. Großeltern [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://de.wikipedia.org/wiki/Großeltern>.
6. Gürtler H. Wenn aus Eltern Großeltern werden [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.familienhandbuch.de/cmain/f_Aktuelles/a_Elternschaft/s_1102.html.
7. Ilgner M. Die Rolle von Eltern und Grosseltern in der kindlichen Entwicklung [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sspberatung.de/moodle/file.php/1/GP_Vortraege/Vortrag_Ilgner_Maerz_2007.pdf.
8. Leifgen I. Wenn Grosseltern sich in die Erziehung einmischen [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.familienhandbuch.de/cmain/f_Aktuelles/a_Haeufige_Probleme/s_998.html.
9. Petzold M. Die Lebenserwartung steigt und steigt. Werden die Deutschen bald 100 Jahre sein? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.familienhandbuch.de/cmain/f_Fachbeitrag/a_Familienforschung.
10. Staudt R., Voltz G. Die Kindheit. Eine Kulturgeschichte / R. Staudt, G. Voltz. – Frankfurt am Main : Insel Verlag , 1979. – 260 s.

УДК 37(09) (477.46)

Шумаєва С.П.

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ АМЕРИКИ ТА ПРОВІДНИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

У статті здійснено аналіз тенденцій розвитку дистанційного навчання іноземних мов у закладах середньої освіти Америки та провідних європейських країн; подано конкретні програми дистанційного навчання; визначено їх педагогічний потенціал.

В статтє осуцествлен анализ тенденций развития дистанционного обучения иностранным языкам в средних учебных заведениях Америки и ведущих европейских стран; предоставлены конкретные программы дистанционного обучения; определен их педагогический потенциал.

The article deals with the tendency analysis of foreign languages distance learning in high educational establishments of America and leading European countries. The programmes of distance learning are evaluated.

Постановка проблеми. Невпинний процес переходу сучасного суспільства до нового, інформаційного етапу поступу, що супроводжується низкою економічних, політичних та соціальних змін, обґрунтовує нагальну потребу в реформуванні системи освіти. Розвиток та широке використання нових інформаційних та комп'ютерних систем, зокрема глобальної мережі Інтернет, відкриває нові перспективи та можливості щодо вдосконалення світової освітньої системи. Це відбувається, з одного боку, завдяки технічному оснащенню освітніх установ, а з другого – завдяки впровадженню нових методів, форм і видів навчання. Сукупність цих складових забезпечує якісно новий рівень навчання, що орієнтований насамперед на активізацію пізнавальної діяльності учнів, забезпечення рівного доступу до освіти, освіти впродовж життя тощо. Це досягається, зокрема, і використанням нових технологій, серед яких гідне місце посідає дистанційне навчання. Країнами, що є провідними у створенні та впровадженні подібних педагогічних тенденцій, є США, Канада, Норвегія, Італія, Німеччина, Іспанія, Франція.

Мета статті – здійснити аналіз тенденцій розвитку дистанційного навчання іноземних мов у середніх закладах освіти Америки та провідних європейських країн. **Завдання**, що ставилися перед нами: проаналізувати тенденції розвитку дистанційного навчання іноземних мов у закладах середньої освіти; визначити переваги дистанційної освіти порівняно з традиційною формою навчання; окреслити основну аудиторію слухачів дистанційних курсів; установити чинники, що спричинили появу такої форми навчання; а також визначити форми контролю успішності студентів.

Аналіз актуальних досліджень. Незважаючи на те, що термін “дистанційна освіта” можна використовувати для позначення навчання, яке ґрунтується на передачі знань на відстані, такий вид діяльності зазвичай передбачає використання супутника чи інших телекомунікаційних технологій.

Існують різні підходи до трактування цього явища в педагогіці, проте майже всі вони зводяться до єдиного знаменника – процесу, за якого той, хто навчає, знаходиться віддалено у просторі і часі від того, хто навчається [11]. Така форма навчання здійснюється засобами листування, телебачення, відеозв'язку, телефону. Так, у західних суспільствах уже звичним є поняття “мобільного навчання” [1]. Останні моделі мобільних телефонів, оснащені великою кількістю інтелектуальних функцій, реалізують більшість базових функцій портативних комп'ютерів і можуть бути використані безпосередньо для

отримання її опрацювання навчальної інформації. Деякі моделі мають убудовану відеокамеру і підтримують формат відеоконференцій. Проте зазначимо, що дистанційне навчання не є альтернативою традиційним формам, воно розглядається як новітня форма навчання, яка, використовуючи кращі традиційні та інноваційні методи й засоби, дає змогу навчатися у зручний час і зручному місці [2].

Вітчизняні науковці присвятили цій тематиці низку досліджень. Вони стосуються перш за все досвіду дистанційного навчання в зарубіжних країнах [5, 22 – 29; 6, 31 – 35], інформаційно-програмного забезпечення дистанційної освіти [4] та інших питань, пов'язаних з цією проблемою [3; 7, 209 – 212]. Ми вважаємо за потрібне дослідити питання дистанційного навчання саме іноземних мов у закладах середньої та вищої освіти Америки та провідних європейських країн.

Аналіз літератури дав змогу зробити висновок про те, що дистанційна освіта має низку переваг порівняно із традиційною формою навчання. Серед них можна виділити такі:

- посилення зацікавленості у власній освіті;
- збільшення обсягу доступної інформації;
- отримання можливості спілкування з професіоналами, однодумцями, консультування у фахівців високого рангу;
- збільшення евристичної складової навчального процесу;
- зростання інтенсивності навчання;
- поліпшення психологічного настрою;
- скорочення терміну засвоєння матеріалу;
- можливість отримання освіти незалежно від віку, соціального стану, часу та місця перебування.

Мовна освіта за дистанційною технологією значною мірою адресована тим, хто:

- має бажання самостійно оволодіти певним курсом програми та отримати сертифікат, склавши екстерном іспит;
- має бажання поглибити свої знання;
- незадоволений рівнем викладання певного курсу у традиційних закладах освіти;
- хоче ліквідувати прогалини у своїх знаннях через пропуски, хворобу чи з інших причин ;

- не має фізичної можливості відвідувати заняття у традиційних закладах освіти;
- має бажання отримати додаткову освіту тощо.

Ідея впровадження дистанційної освіти не є новою для світової педагогіки. Уперше про неї заговорили ще в Англії 120 років тому. Проте загального визнання вона дістала лише на початку ХХ століття. Саме на той час припадає бум навчання шляхом листування. Так, у 1900 р. кількість тих, хто навчався дистанційно, сягала лише 100 тис. осіб. В Європі одним із перших став Кембриджський університет, який застосовував подібну форму навчання для тієї когорти студентів, які з певних причин не відвідували традиційні заняття. У Голландії у 50-х роках ХХ століття за допомогою листування навчалися 400 тис.чол. Нині у США щорічно здобувають освіту вдома понад 3 млн чоловік. Ця країна на сьогодні є лідером щодо кількості та якості дистанційних курсів, які, до речі, не поступаються традиційним. Вони поширені на всіх освітніх рівнях – від середньої школи до післядипломної освіти. Потреба у виникненні такої форми освіти у США була зумовлена низкою промислових, економічних і соціальних чинників. Так, у 1983 р. американська школа мала у своєму арсеналі лише один комп'ютер на 125 учнів, а у 1995 р. уже 9 учнів працювали за одним комп'ютером. У 1994 р. країна витратила понад 3 млн доларів на оснащення шкіл комп'ютерами та мережевою технікою. Одночасно за окремі кошти були придбані відеомагнітофони, факсимільні апарати, телефонні лінії, а також технології, пов'язані із професійною підготовкою. Ще у 1994 р. президент США Б. Клінтон підписав законопроект "Рубежі 2000 року. Закон про освіту в Америці", який передбачав забезпечення доступу всіх шкіл до національної інформаційної інфраструктури. Це збільшило асигнування на придбання та встановлення нової техніки у школі. З боку Федерального уряду цей закон також гарантував сприяння покращанню академічної освіти учнів [12].

Наступним кроком стало впровадження у 1996 р. розділу 254 "Закону про реформу телекомунікацій", який передбачав пільгові тарифи на послуги, а також широкий доступ шкіл та бібліотек до інформаційних ресурсів. Крім того, Федеральна комісія ухвалила рішення про виділення на пільгових умовах частотного діапазону для їх підключення до глобальної мережі. Як результат, були запроваджені курси дистанційного навчання майже для всіх дисциплін, у тому числі і для іноземних мов. Такі курси у США були розроблені ще й з метою забезпечення рівного доступу до навчання учнів міських, особливо сільських,

шкіл, які відчували певну обмеженість як у навчальних дисциплінах, так і у викладацькому складі. Можна також говорити про значний потенціал дистанційної освіти під час навчання тих іноземних мов, які викладаються не так широко. З другого боку, провідним принципом дистанційної освіти є забезпечення поступовості та поетапності опанування іноземної мови у тих випадках, якщо цілісне та регулярне її вивчення неможливе [10]. Такий підхід до навчання значно розширив уже існуючі методи та засоби навчання – мовні лабораторії, телебачення тощо.

У США кількість програм з дистанційного навчання іноземних мов невпинно збільшується. Як результат, принаймні 6 штатів запропонували свої програми вивчення іноземних мов за допомогою супутникових телекомунікаційних технологій. Більшість таких курсів транслюється через центральний офіс за посередництвом місцевих учителів-асистентів, які співпрацюють з учнями. Дві області в Меріленді пропонують свої інтерактивні програми дистанційної освіти, які передбачають використання стандартних кабельних технологій, а державний департамент освіти в Міссісіпі розглядає можливість використання волоконно-оптичних технологій.

Значну увагу щодо вивчення іноземних мов дистанційним шляхом приділяють британський та канадський уряди. Так, британська національна програма навчання французької мови засобами радіо і телебачення запровадила видання журналу, який ґрунтується на мовному курсі. Застосувати на практиці набуті таким шляхом знання можна під час телефонних дискусій щодо змісту журналу з представниками дослідницької групи. Подібна програма була розроблена й канадськими дослідниками. Така програма вивчення мови через телефонний зв'язок була запроваджена в Манітобі, Онтаріо та Британській Колумбії. Учні опрацьовували юніти в робочих зошитах, використовуючи аудіозаписи. Учитель мав забезпечувати зворотний зв'язок через телефон. Він записував телефонну розмову і надсилав запис для опрацювання учням. Така практика телефонних розмов сприяла покращанню мовленнєвих навичок учнів. Оцінка діючої програми, що здійснювалась у 1988 р., засвідчила задоволення результатами як учителів, так й учнів. Досягти таких результатів можна було за умови дотримання певних вимог:

- живий зв'язок між учителем та учнем упродовж опанування всього курсу;
- обов'язкова присутність учителя-координатора;

- регулярне використання різноманітних медіа (комп'ютерів, пристроїв розпізнавання мовлення, аудіокасети та книги, що розроблені спеціально для дистанційного навчання);

- участь та підтримка адміністрації;

- використання електронних поштових скриньок чи безкоштовних телефонних розмов.

Проте подібні програми вивчення іноземних мов були розкритиковані освітянами як такі, що забезпечували лише односторонню презентацію матеріалу, і прирівнювалися до вивчення іноземної мови за допомогою відеокасет. Успіх же дистанційної освіти в розвитку навичок володіння іноземною мовою залежить від можливості навчальних програм забезпечувати саме двосторонній зв'язок між учасниками навчання, який дозволить учителю на будь-якому етапі навчання спілкуватися з учнем, коригувати його діяльність, тобто взаємодіяти. Однак такий спосіб навчання не є дешевим. Використання супутникового зв'язку для справжньої телекомунікації, яка значно відрізняється від простої відеокомунікації, усе ще залишається розкішшю для багатьох країн. Телевізійні сигнали, що мають передавати великі обсяги інформації, є більш коштовними порівняно з тими, що забезпечують лише голосові сигнали. Щоб зменшити обсяг інформації, а, як результат, і витрати на зв'язок, нові інформаційні технології стискають аудіо-та відеосигнали для передачі. Вони також оновлюють відеозображення в уповільненому темпі. Хоча такий рівень навчання може забезпечити навіть проведення відеоконференцій, проте відеозображення не завжди збігається із звуковим відтворенням, що перешкоджає сприйняттю правильної вимови.

Дистанційне навчання не може бути панацеєю від усіх проблем, однак його варто розглядати як один із варіантів, якщо шкільні округи:

- за певних умов не мають змоги найняти кваліфікованих викладачів, які досконало володіють мовою;

- намагаються збагатити вже діючі програми, доповнюючи їх сайтами для обміну досвідом;

- мають бажання доповнити свої програми курсами різного рівня володіння мовою (початковим, середнім, достатнім, поглибленим);

- забезпечують вивчення іноземної мови в малонаселених районах, або якщо чисельність бажаючих вивчати іноземну мову є недостатньою [9].

Під час розробки курсів з дистанційного вивчення іноземних мов

необхідно враховувати особливості навчальної дисципліни, спільні для всієї країни концептуальні положення такого навчання та загальні тенденції розвитку світової освітньої практики. Специфіка курсів з вивчення іноземної мови як навчальної дисципліни визначається як спільними складовими мови як знакової системи, так і низкою відмінних від вивчення рідної мови ознак. Зазвичай курс дистанційного вивчення іноземних мов включає кілька рівнів:

- базовий курс іноземної мови;
- курс вивчення другої іноземної мови;
- курс поглибленого володіння іноземною мовою;
- курси вивчення одного з видів мовленнєвої діяльності;
- бізнес-курс іноземної мови;
- іноземна мова для наукових співробітників, референтів тощо;
- курс країнознавства, культурології.

Ще однією необхідною умовою ефективного функціонування дистанційного навчання іноземних мов є обов'язкове дотримання національних державних стандартів, основою яких є Стандарти вивчення іноземних мов у XXI столітті. Вони повинні охоплювати такі мовні аспекти, як слухання, говоріння, читання, письмо. Особлива увага повинна приділятися навчальним потребам студентів. Кількість осіб, які бажають опанувати мову дистанційно, є обмеженою, зазвичай вона не перевищує двадцяти. Розклад занять за такою програмою повинен бути виставлений щоб він не збігався розкладом інших предметів. Керувати дистанційним навчанням повинен досвідчений учитель, який досконало володіє мовою, а також необхідною технологією для її опанування. Учні, які мають бажання займатися за програмою курсу, повинні бути заздалегіть ознайомлені із запланованими заходами. Розклад занять, тестів, термінів їх складання пропонуються на початку кожного семестру. Учні забезпечують допоміжними друкованими матеріалами та іншими джерелами, а також ознайомлюють з останніми дослідженнями в галузі вивчення іноземних мов та методик їх викладання. Навчання здійснюється засобом двостороннього зв'язку між учнями та вчителями. Учні відправляють виконані завдання на сайт викладача, який у 7 – 10-денний термін зобов'язаний повернути перевірене завдання з унесеними правками. Усі ті, хто навчаються за цією програмою, за допомогою e-mail або вебсайта мають змогу безпосередньо спілкуватися з іншими учасниками програми. Кожен клас повинен мати сертифікованого вчителя, який має досвід

роботи в такій галузі. Викладачі курсів залучаються підтримкою у встановленні, технічному обслуговуванні та модернізації обладнання. Національна державна рада контролерів з вивчення мов (NCSSEFL) делегує одного контролера, який опікується питаннями відповідності таких курсів державним стандартам, проте варто відзначити, що у США, наприклад, така відповідність варіюється залежно від штату. Навчальні програми з дистанційного навчання мови щорічно повторно затверджуються і знаходяться під контролем державних освітніх установ. Для того, щоб отримати дозвіл на проведення таких курсів, шкільна адміністрація повинна подати заявку з пакетом необхідних документів, який включає план використання наявних ресурсів, план залучення учнів до позашкільних заходів (фестивалів, конкурсів тощо). Діяльність усіх курсів дистанційного навчання іноземних мов регулюється спеціалістом, який дає детальну інформацію про розклад, мету і завдання програми, керівництво програмою, зразки поурочних планів, зразки тестів, навчальних ігор, додаткових матеріалів, бюлетенів тощо [8].

Конгрес США, Управління з оцінки технологій (1989) опублікували висновок про те, що дистанційне навчання здебільшого є таким самим ефективним, як і навчання віч-на-віч. Щодо навчання іноземних мов за правильної організації така форма навчання має як результат такі показники:

- об'єктивність контролю знань студентів покращується на 20 – 25%;
- успішність навчання у групах, де застосовували науково - інформаційні технології, збільшується на 0,5 бала (за 5-бальною системою);
- швидкість нагромадження активного словникового запасу з іноземної мови зростає у 2 – 3 рази, а пасивного-у 30 – 40 разів [11].

Висновки:

1. Потреба у виникненні дистанційної форми отримання освіти у світі була продиктована низкою промислових, економічних і соціальних чинників.

2. Порівняно з традиційною формою отримання освіти дистанційне навчання посилює зацікавленість у власній освіті; зростає інтенсивність навчання; скорочується термін засвоєння матеріалу; з'являється можливість отримання освіти, незалежно від віку, соціального стану, часу та місця перебування.

3. Основна аудиторія слухачів дистанційних курсів – люди, які мають бажання самостійно оволодіти іноземною мовою, незадоволені рівнем викладання певного курсу у традиційних закладах освіти; прагнуть ліквідувати

прогалини у своїх знаннях через пропуски, хворобу та інші причини; не мають фізичної можливості відвідувати заняття у традиційних закладах освіти.

4. Оцінювання знань студентів проводиться викладачами навчального закладу в основному у письмовій чи усній формах і передбачає перевірку компетентності студентів під час виконання певних завдань на основі засвоєних знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Войченко А. П. Перспективы использования мобильных технологий в дистанционном обучении / А.П. Войченко // тези доповідей IV міжнародної науково-практичної конференції [“Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці”]. – Ірпінь, 2003. – Травень – С. 541 – 543.

2. Дибкова Л. М. Складові частини дистанційного курсу / Л.М. Дибкова // тези доповідей IV міжнародної науково-практичної конференції [“Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці”]. – Ірпінь – Травень 2003 р.) – С. 541–543.

3. Дистанційний навчальний процес : навч. посібн. / [за ред. В. Бикова та В. Кухаренка]. – К. : Міленіум, 2005. – 292 с.

4. Козлакова Г. Інформаційно-програмне забезпечення дистанційної освіти: зарубіжний і вітчизняний досвід : монографія. – К. : ВЦ “Просвіта”, 2002. – 230 с.

5. Олійник В. Дистанційна освіта за кордоном та в Україні / В. Олійник // Імідж сучасного педагога. – 2001. – № 1 (12). – С. 22–29.

6. Шейко В. Дистанційна освіта в США / В. Шейко // Новий колегіум. – 2000 – № 5. – С. 31–35.

7. Шуневич Б. Економіка дистанційної освіти: сучасний закордонний досвід / Б. Шуневич // Теоретичні питання освіти та виховання : зб. наук. пр. – К. : Вид. центр КДЛУ, 2003. – Вип. 24. Ч. 2 / [за заг. ред. М. Б. Євтуха] – С. 209 – 212.

8. Distance Learning in Foreign Languages [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuu.gov.ua/e_journals/ITZN/em7/content/08sbishf.htm - 192к. – Заголовок з екрана, 2009.

9. Foreign Languages and Distance Education: The Next Best Thing to Being There. ERIC Digest [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.jofde.ca/index.php/jde/article/view/230/605 – 2к. – Заголовок з екрана, 2009.

10. Kataoka H. Long-distance language learning: The second year of televised Japanese // Journal of Educational Techniques and Technologies. – 1984. – № 20. – Pp. 43 – 50. www.osvita.org.ua.

11. Perraton H. Overcoming the distance in community education // Teaching at a Distance. – 1980. – № 18.

12. www.osvita.org.ua.